

zadeve. Kajti je že tako: počitniške teme pisatelju nikakor ne dovoljujejo počitniške lagodnosti!

Morda je pričujoče poročilo ponekod nekoliko groteskno — v skladu z Rozmanovim pisanjem —, ima pa pravzaprav samo en namen: da bi Smiljana Rozmana usmerilo k njegovi isticni, resnični pisateljski naravi in njeni specifikii. Rozman je izpričal nenavaden smisel za humor, grotesko in satiro. Kdo ve, zakaj se tega osirotelega področja trdovratno izogiba in se pretika skozi pisanje v tragedovih koturnih?

Mitja Mejak

SASA VEGRI, MESEČNI KONJ

Ze ob površnem prebiranju zbirke Saše Vegrijeve* je takoj razvidno: srečali smo se s svojevrstnim in nikakor ne zaprašeno konvencionalnim pesniškim svetom. Dandanes je potreben morda še majhen pristavek, da se namreč svojkost pri Vegrijevi ne kaže v slepem prenašanju tujih idejnih ekstravaganc, še manj v utrujajočem formalističnem iskanju: zrcali se v idejno-čustveni vsebini kot svojevrstni umetniški transfiguraciji neposrednih življenjskih doživetij.

Poezija Saše Vegri ni razneženo milobna in prazno sentimentalna; nemirno strastna je in eruptivna in je izraz polnokrvne, bolj čutno intenzivne kot duhovno usmerjene narave. »Igram s strunami, napetimi na pričakovanje,« pravi pesnica deklarativno v malce modni literarni govorici današnjih dni. Njena strast po erotični sprostitvi, po razdajanju same sebe ne pozna klavrnih predsodkov in nepotrebnih kompleksov; čista, lepa in narurna je kot življenje samo. In vendar eros, ta imperativ njene narave, ta »plemensko« zaznamovana nujnost, ni sam sebi namen: visoko poslanstvo je, v katerem se žena vedno znova nraavstveno preraja in zavoljo katerega dobi njeno življenje globlji smisel in pomen:

*Daj, da odložim
v letu
dozorele sadove,
naj kakor njiva
razdam svoje plodove,
da bom
za prozorno jesen
čista, vsa čista...*

Jesensko pričakovanje

Značilno je, da pesnica nasploh ne prenaša utesnjujoče konvencije in okostenelih norm; uklenjenost v začarani krog mestnega življenja ji sproža čustvene pretrrese. Psihična prenapetost se tedaj sprosti v bolečem, nemirno drgetajočem liričnem podtekstu:

*Takrat se vzpne
v meni
žalostni konj.*

* Saša Vegri, Mesečni konj. Cankarjeva založba. Zbirka Feniks. Ljubljana 1958.

ki ima
v krvi ceste,
razpete kot strune,
in igra nanje s kopiti.

V rumenem popoldnevu

Navidezne bohemske kretnje imajo torej pri tej pesnici globlje psihološke korenine.

Človeku s tako duševno podobo tudi narava ne more biti zgolj prijeten dekor in negibna, pisana olepšava; z njo je Vegri globlje in usodnejše povezana: čustvene vzgibe ji pogosto vzdrami in okrepi prav njeno tajno, skrito snovanje in presnavljanje, in obratno, često se zdi, da je prikrito življenje narave predahnjeno s pesničnim čustvovanjem (»Jutranjica«, »Pesem jeseni«, »Ves dan«, »Vrbova grma«, »Trenutek«, »Bilo je lepo«, itd). Prav zategadelj je tenko brušena lirična impresija Saše Vegri tako polna očarljive poetičnosti in notranje razgibanosti.

Poezija Vegrijeve torej ni razumsko eksaktna: pesnica se ne opazuje hladno racionalno in ne rekonstruira čustvenih stanj. Njena izpoved je neposredna, spontana in sproščena. Čustveni razgretosti se mora podrediti tudi oblika: klasična sklenjenost se sprošča v svobodnejše forme, dasi prevladuje estetska urejenost in uravnoteženost. Metaforika je včasih nenavadna: vzporeditve iz erotičnega življenja so drzne in včasih celo morebiti malce brutalne, ali porojene so iz posebnega, neponarejenega idejnega sveta in bralec se mora slej ko prej sprijazniti z njimi.

Poglavitne šibkosti smo mimogrede že omenili. Včasih je Vegri nekoliko modno zgovorna, zato bleda in neizrazita. To tedaj, kadar je pesniško doživetje prešibko ali pa se ne utegne izčistiti v precizno, enkratno pesniško govorico. Vendar je še neznačilen pojav v njeni liriki.

Glavna odlika njene lirike je resničnost izpovedi, se pravi, dragocen in ne preveč pogosten instinkt pesnika, da odkriva svojo pravo, resnično notranjo podobo. Treba pa je takoj dodati, da izpoved Vegrijeve ni neurejena seizmografija čustvenih drgetov in miselnih prebliskov; privzdignjena in prečiščena je v višjo sfero, ki ji pravimo v vsakdanji govorici umetnost.

Marjan Brezovar

GLEDALIŠČE

FEDERICO GARCIA LORCA, YERMA

Med večidel intelektualnimi dramskimi zasnovami, kakor jih pozna evropsko gledališče med obema vojnama, zavzema Lorcova dramatika svoje posebno, oddvojeno mesto. Ta dramatika ni samo izrazito neintelektualna in po mnenju Špancev samih (*Three tragedies of Garcia Lorca. Introduction by Francisco Garcia Lorca. New York 1950*) celo nerealistična in nepsihološka, marveč je po svojem osnovnem navdihu danes že redek primer mitične drame. Kakor stara španska romanca govori tudi Lorcova dramatika o mogočnih zemeljskih